

TURGUTOĞLU PİR HÜSEYİN BEY'İN DEDIĞİ SULTAN ZAVİYE VAKFİYESİ

DEDİĞİ SULTAN ZAVİYE'S INSCRIPTION OF PIR HUSEYIN BEY OF TURGUTOGLU

Mustafa AKKUŞ*
Şükrü TAŞDELEN**

Öz

Turgutoğlu ailesi Karamanoğlu Beyliği'nin emir ve hizmetinde ordu komutanlığı ve Konya Vilayeti merkezinden başlayarak Kadınhanı, Ilgın, Akşehir, Emirdağı, Sivrihisar, Polatlı, Koçhisar, Aksaray-Eskil'e kadar olan bölgenin idareciliğini yapmışlardır. Bu ailenin kayıtlara geçmiş ilk banisi ve tanzim edilen vakfiyelerden günümüze ulaşan kayıtlara göre en çok vakıf kurarak hayırseverliğini gösteren üyesi Pir Hüseyin Beydir. Onun vakfiye kayıtları, inşa kitabeleri ve şeriye sicillerden XV. Yüzyılda Konya şehir merkezinde ve çevresinde birçok eser yaptırdığı ve vakıflar tesis ettiği görülmektedir.

Çalışmamızda Karamanoğlu Beyliğine dirayetli, sadık ve güçlü komutanlar yetiştiren Turgutoğulları ailesinin hayırsever emirlerinden biri olan Pir Hüseyin Bey'in, 7 Recep 824 / 8 Temmuz 1421 tarihli "Dediği Sultan Zaviye Vakfiyesi" incelenmiştir. Dediği Menâkıbnâmesi ile ilintili olarak Turgutoğulları ve Dediği Sultan hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra vakfiyenin okuması-transkripsiyonu ve tahlili yapılmıştır. Dediği Sultan ve Turgutoğlu Ailesi ile ilgili bilgiler içeren vakfiyenin içinde isimleri geçen yerlerin tarihi ve coğrafyası hakkında izahatta bulunulmuştur.

* Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Tarih Bölümü, Konya/Türkiye, makkus@konya.edu.tr.

** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi, tashdelen3443@gmail.com.

Anahtar Kelimeler: Turgutoğulları, Dediği Sultan, Pir Hüseyin Bey, Vakfiye, Konya Vilayeti

•
Abstract

Household of Turgutoglu governed the regions of Kadinhani, Ilgin, Aksehir, Emirdagi, Sivrihisar, Polatli, Kochisar, Aksaray-Eskil on behalf of Karamanogullari as governor inaugurated within center of Konya. The principal founder of the household and the most-known philanthropist of the former according to the unveiled registers is Pir Huseyin Bey. His inscription (menakibname) registers, building marks and court records demonstrates that he launched a lot of construction projects in the center of Konya along with vakfs in the 15th century.

Pir Huseyin Bey, one of the philanthropic leaders of the Turgutogullari household, who trained loyal, dynamic, and powerful commanders for the Karamanogullari, is examined within the scope of our study according to his inscription of "Dediği Sultan Zaviye Vakfiyesi" dated 7 Recep 824 / 8 July 1421. Information is given about Turgutogullari and Dediği Sultan related to Dediği Sultan Menakibnamesi. Later, the manakibname was read, transcribed, and analyzed. An in-depth explanation over Dediği Sultan and Turgutoglu family's historical and geographical origins are disclosed according to the data provided through inscription.

•
Keywords

Turgutogullari, Dediği Sultan, Pir Huseyin Bey, Inscription, Vilayet of Konya

GİRİŞ

İslam dininin gerektirdiği yardımlaşmayı sağlamak için Türk-İslam devletlerinde sultanlar başta olmak üzere birçok devlet adamı ve zengin kimseler çeşitli vakıflar ihdas etmişlerdir. Anadolu'ya Müslüman Türk Yurdu damgasını vuran da vakıf anlayışıdır. Vakıflar savaşlar kadar kutsal bir gaye için tesis edilmiştir. Kurulan bu vakıflar sosyal, kültürel, ekonomik ve sağlık alanlarında hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmuş ve devletlerin bu hizmet alanlarındaki yükünü hafifletmiştir. Vakıf müessesesi geliştiiği toplumunun maddi ve manevi şartlarına uygun olarak ve toplumun hayatıyla âhengini koruyarak uzun bir olgunlaşma süreci geçirmiştir.¹ Bu süreçte devletin içinde bulunduğu durum vakıf kurumunu olumlu ya da olumsuz olarak etkilemiştir.

Türk-İslam devletleri yerini başka bir halefine devrettiği zaman dahi vakıf müessesesi bundan fazla etkilenmemiş hatta hiç zarar görmemiştir. Turgutoğlu ailesinin yaptığı vakıflar bu duruma örnek teşkil etmektedir. Vakıflar genellikle Karamanoğlu Beyliği döneminde yapılmış olmasına rağmen Osmanlı döneminde vakıf hizmetleri devam etmiştir.

Vakıflar İslam Dininin müsaade ettiği şekilde, vakfı yapanın yani vâkıfın koyduğu şartları içeren vakfiyeler yoluyla düzene konulmuştur. Nitekim Turgutoğlu ailesinin yöneticilerinden Pir Hüseyn Bey "Dediği Sultan Vakfı" nın işleyişini de vakfiye ile düzene koymuştur.

Turgutoğlu ailesi Konya Vilayeti ve çevresinde birçok eser ve vakıflar yaptırmıştır. Pir Hüseyn Bey'den önce aileye ait bilinen bir eser ve Vakıflar Genel Müdürlüğünde kayıtlı bir vakfiye bulunmamaktadır. Turgutoğulları ailesi hakkında araştırma yapan ve eserleri bulunan M. Zeki Oral, Ahmet Taşğın ve Mustafa Kaygısız gibi araştırmacıların çalışmalarında bu hususta herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Pir Hüseyn Bey Sarayönü ve Ilgın'da kendi adına birer camii, Ilgın'da Dediği Sultan Türbesi, Konya Şehir merkezinde Emir Şah Türbesi/Turgutoğlu Türbesi ve Mescidi, Pir Hüseyn Bey Darü'l-Huffazı'nı inşa ettirmiştir. Ayrıca Anber Reis Camii'ni tamir ettirmiş, Şeyhaliman Mahallesi'nde de bir mektep ve mescit yaptırmıştır². Daha sonra Ömer Bey Kadınhanı ilçesine bir zaviye yaptırmış ve zaviye için vakıflarda bulunmuştur.³ Ahmet Bey Turgutoğlu Türbesi⁴ ve İplikçi

1 Fuad Köprülü, *İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1983, s. 403-404.

2 M. Zeki Oral, "Turgut Oğulları, Eserleri-Vakfiyeleri", *VD*, Ankara 1956, S. 3, s. 31-64; İ. Hakkı Konyalı, *Konya Tarihi*, KBB Kültür Yayınları, Konya 2007, s. 232.

3 VGM, d 601, 99; VGM, d 582, 127-235.

Camii⁵'ne vakıflarda bulunmuştur. Yine Turgutoğlu Türbesi için, Ömer ve Hasan Beyler ile Hondi Hatun, Sultan Hatun, Bağdat Hatun, Fakiye Hatun ve Nefise Hatun da vakıflarda bulunmuştur. Vakıflar Genel Müdürlüğünde Ahmet Bey, Hondi Hatun⁶ ve Sultan Hatun⁷'un vakfiyeleri bulunmaktadır. Bağdat Hatun, Fakiye Hatun ve Nefise Hatun vakfiyelerine ulaşamamıştır. Ancak tevliyet kayıtları bulunmaktadır.⁸

Pir Hüseyin Bey'in ele aldığımız Dediği Sultan Vakfiyesinin dışında Vakıflar Genel Müdürlüğünde "Kalenderiye Zaviye Vakfiyesi"⁹, "İlgün Çukur Camii (Pir Hüseyin Camii) Vakfiyesi"¹⁰ suretleri de bulunmaktadır. Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından redakte ettirilen ve baskı aşamasında olan Konyalı Said'in Defterinde Sarayönü Camii'ne bölgenin doğusunda kalan mezarların öşrünün vakfedildiği ifade edilmektedir. Ancak Pir Hüseyin Bey'in yaptırmış olduğu bu cami için vakfiye düzenlediği hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Dediği Sultan Vakfiyesi Pir Hüseyin Bey'in tarihi açıdan ilk vakfiyesi olmasından dolayı önemlidir. M. Zeki Oral Vakıflar Dergisi 3. Sayıda Dediği Sultan Zaviye Vakfiyesi ile ilgili bilgiler vermektedir. Makalesinde vakfiyenin üç sureti olduğundan bahsetmektedir.¹¹ Yalnız Zeki Oral Vakfiyenin transkripsiyonunu ve tercümesinin tamamını yayınlamamıştır. Okuduğu vakfiyede bazı kısımlar da farklıdır. Mesela şahit isimlerinde عبدی / 'Abdî ismini فدی / Fidî olarak, Baraklı Dere/ بارکلی دره yer adını Yarıklı Dere / بارکلی دره okumuştur.¹² Bu tür okuma farklılıklarının oluşmasındaki en önemli neden vakfiye nüshalarının farklılığı veya nüshaların zamanla tahrif olması ile ilgili olduğu söylenilebilir.

Bugüne kadar Turgutoğulları Vakıfları ile ilgili M. Zeki Oral'dan daha kapsamlı bir yazı kaleme alan olmamıştır. Son yıllarda Turgutoğulları/Atçekenler ve Dediği Sultan hakkında yeni bilgiler ihtiva eden çalışmalar bulunmaktadır. Bizim bu çalışmamızda, Pir Hüseyin Bey'in vakfiyelerinden Dediği Sultan Zaviye Vakfiyesi¹³ okunup, tercümesi ve transkripsiyonu yapılarak incelenmiş ve

⁴ VGM, d 2176, 124-236; VGM, d 2178, 219.

⁵ VGM, d 582, 127-236.

⁶ VGM, d 591, 58-109.

⁷ VGM, d 2178, 71-129.

⁸ VGM, d 2176, 79; VGM, d 2178, 219.

⁹ VGM, d 2176,106-203.

¹⁰ VGM, d 605,119-223,224.

¹¹ Oral, *a.g.m.*, s. 47.

¹² Oral, *a.g.m.* s. 47-48.

¹³ VGM, d 582, 15-313.

değerlendirilmiştir. Vakfiye yanında vakıf hakkında bilgi veren tahrir kayıtları, hurufat defterleri, arşiv belgeleri, Dediği Sultan Menakıbı ve ilgili eserlerden faydalanılmıştır.

Dediği Sultan Vakfiyesini incelemeden önce yapılan vakıfların öneminin anlaşılması için Dediği Menakıbı ışığında Dediği Sultan ve Turgutoğulları arasındaki bağ anlatılmaya çalışılmıştır. Sonra da Vakfiye değerlendirilip, vakfiyede ismi geçen şahıslar ve mekânların tarihi ve coğrafyası hakkında bilgiler verilmiştir.

1. Dediği Sultan Menâkıbı¹⁴ ve Turgut-Bayburt Beyler

Dediği/Didiği Sultan Menâkıbı'na göre Dediği Sultan, Turgut ve Bayburt Beylerle Horasan'dan gelerek Sultan Alaeddin'in izniyle Konya/Ilgın'a bağlı Mahmut Hisarı karyesine yerleşmiş ve halkın evliya olarak kabul ettiği kişilerdendir. Ahmet Yesevî neslinden Hacı Bektaş Veli ile amcaoğullarıdır. Asıl adı Halit'dir¹⁵.

Pir Hüseyn Bey Turgutoğulları'nın ismini aldığı Turgut Beyin torunlarındanır. Karamanoğulları Beyliğine bağlı olarak Konya Vilayeti sınırları içinde Konya'dan başlayarak Saideli, Ilgın, Akşehir, Emirdağ, Sivrihisar, Polatlı, Koçhisar, Eskil bölgesinin idarecisi ve komutanıdır. Pir Hüseyn Bey'in cediti Turgut Bey, Dediği Sultan Zaviyesi'nin banisi ve şeyhliğini yapan Dediği Sultan ile Horasan'dan Anadolu'ya birlikte gelmişlerdir.

Pir Hüseyn Bey'in Kadınhanı ve Ilgın bölgesine yaptığı eser ve vakıfların özellikle konumuz olan vakfiyenin anlaşılmasında katkısı olacağından Menakıpta ilgili kısmın izahı yapılmıştır.

Menakıpta Horasan'dan Konya'ya geliş ve iskân şöyle anlatılmaktadır:

Turgudu Bayburdu ikisi bir kardaş

Dediği Sultan'a oldular yoldaş

Dediği Sultan bunları Rum'a saldıdı

Kendisi dahi azm-i Hicaz kıldı[dı]¹⁶

Horasan'dan Rum'a yapılan bu yolculukta Dediği Sultan'ın birlikte hareket ettiği kişi/topluluk Turgut ve Bayburt kardeşlerdir. Dediği Sultan, kendisi Hicaz'a giderken Turgut ve Bayburt'u da Rum Diyarına gitmeleri hususunda

¹⁴ Sefa Odabaşı, "Dediği Sultan Menakıbnamesi'nin Konyalı Seyyid Mustafa Rüşdi Tarafından Yapılan Manzum Tercümesi", *Yeni İpek Yolu*, Konya 1998, S. 1, s. 365-403; Ahmet Tařđın, *Dediği Sultan ve Menakıbı (Konya ve Çevresinde Ahmet Yesevi Halifelerinin İzleri)*, Çizgi Kitapevi Yay., Konya 2015, s. 222-308.

¹⁵ Oral, *a.g.m.*, s. 47; Tařđın, *a.g.e.*, s. 138.

¹⁶ Tařđın, *a.g.e.*, s. 276; Odabaşı, *a.g.m.*, s. 387.

yönlendirmiştir. Turgutlular ve bunlara bağlı diğer oymakların yerleştikleri yerler hakkında yapılan araştırmalara bakıldığında bu durum görülmektedir.¹⁷

Kaçan Sultan Horasan'dan çıktı yola
Turgudı Bayburdı kırk alacağıyla
Bunları Rum vilayetine salmıştı
Kendisi azmi Hicaz kılmıştı¹⁸

Dediği Sultan, Turgut ve Bayburt topluluklarını kırk çadır ile Rum diyarına gönderdiği ifade edilmektedir. Turgut ve Bayburt aşireti, Anadolu'ya geldikten sonra Dediği Sultanla buluşmamışlar, akılları karışmış ve çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. Bu durum menakıp da dile getirilmiş, Turgutoğulları'nın Anadolu'ya geliş ve yurt tutma hadiseleri hakkında bilgi vererek yeni bir bölgede tutunmanın zorlukları ve burada nasıl yer edindiklerine dair bilgiler verilmiştir.

Vatandan ayrılanın hali ne ola
Meğer yine Hak'tan inâyet ola
Hikmeti gör bunların vardı bir yundu¹⁹
Vilayette aygur yoğ idi talip oldu²⁰

Zorluklar karşısında çaresizlik ve şaşkınlık içerisinde iken Allah'ın yardımı yetişmiştir. Turgutlarda bulunan kısraklar Konya vilayeti topraklarında bulunmamaktadır. Bu kısraklar bölgede duyulur ve yerli halk tarafından talep edilir. Böylece yerleşme ve kabul edilme gibi sıkıntılar ortadan kalkmıştır.

İtikadı olana evliya çalışın görün
Hızır erer bunlara depin Beyşehirine varın
Bunda olup yola bunlar girdiler
Söz öğüşür Aladağ'a erdiler

Dediği Sultan Menakıbnamesinde Evliyaya inancı tam olmanın ve evliya yoldaşlığının önemi ifade edilmiş, Hızır'ın emri ile Beyşehir Aladağ'a ulaşmışlardır. Sultandan burada bir yaylak vermesini istemişler fakat sultan onların tekrar geldikleri "yedi dikili taş"ın olduğu yere dönmelerini söylemiştir.

¹⁷ Hasan Basri Karadeniz, *Atçeken Oymakları (1500-1642)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 193-200; Yusuf Halaçoğlu, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, TTK, Ankara 2009, s. 2226-2228.

¹⁸ Odabaşı, *a.g.m.*, s. 395.

¹⁹ Yund: At. Bkz. Mahmut el- Kaşgarî, *Kitâbu Dîvânü Lügâti't-Türk*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2008, s. 447.

²⁰ Odabaşı, *a.g.m.*, s. 395.

Muhasebe-i Karaman Defterinde de Turgud kazasında Dikilitaş²¹ isminde yer almaktadır.

Dediği sultan vefatından önce kabrinin yerinin neresi olacağını haber vermiş, cenazesine sahip çıkacak kaza ve toplulukları ifade ederken Turgutoğullarından şöyle bahseder:

Koyunum kuzusudur Turgut cemaati

Onda varmazım gider kâl i kîli²²

Dediği sultan ve Turgutluların ne denli yakın olduğu da “Koyunum kuzusudur Turgut cemaati” ifadesiyle teyit edilmiştir. Horasan’dan Konya’ya, kırk çadırlık bir oymaktan beyliğe bu bağ devam etmiştir. Turgut Bey’in torunu Pir Hüseyn Bey’in Dediği Sultan Zaviyesi için vakıflarda bulunması bu bağın sonraki dönemlerde de kuvvetli bir şekilde devam ettiğini göstermektedir.

2. Vakfiyenin Değerlendirilmesi

Vakfiye, vakfa varlık veren resmî belgelerdir. Vakfiye hukukî anlamda vakfın tescilidir. Vakfiyede vâkıfın (vakfın kurucusu) adı, sanı, vakfedilen malın miktarı, nevi ve evsafı, bunların geliri ile yapılacak işler yazılıdır. Sonra vâkıfın şartı, hayır duası ve bedduası yazılır, en sonda da şahitlerin adı ve kâdının (hâkim) mührü bulunur.²³

Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemi vakfiyelerin genelinde mukaddime, asıl metin ve hâtime kısımlarından oluşmaktadır. Mukaddime kısmında Besmele, Allah’a hamd ve peygambere salavat, vâkıf sultan veya devlet erkânından ise adı ve unvanları uzun uzadıya zikredilerek methedilir. Asıl metinde vakfedilen gayrimenkullerin mahiyeti ve sınırları açık bir şekilde belirtilir, vakfa tahsis edilen gelirlerin miktarı, kullanım biçimi izah edilir. Daha sonra vakfın yönetimi ve denetimi, görevlileri ve bunlara verilecek miktar ile azil şartları ifade edilir. Hâtime kısmında ise âyet ve hadisler yazılır, vakfiyeyi bozmaya veya vâkıf tarafından konulan şartları değiştirmeye teşebbüs edecek kimselere beddua edilir, metnin sonuna da şahitlerin adları kaydedilir.²⁴

²¹ 387 Numaralı *Muhasebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rum Defteri (937/1530) I, Konya, Beyşehir, Akşehir, Lârende, Aksaray, Niğe, Kayseriyye, ve İç-il Livaları*, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğu, Ankara 1996, s. 68.

²² Odabaşı, *a.g.m.*, s. 401. Bu ifade metinde “قالی قیلی” “kâlî kîli” şeklinde geçtiği için bir düzeltme yapılmamıştır.

²³ Halim Baki Kunter, “Türk Vakıfları Ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd”, *VD*, 1938, S.1, s. 103-129.

²⁴ Osman Gazi Özgüdenli, “Vakfiye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 42, s.465-467.

Vakfiyeler umumiyetle kâğıt veya deri üzerine yazılmıştır. Nadiren taş üzerine kazılmış olanları da vardır²⁵. Vakfiyeler genellikle Arapça olarak yazılmıştır. Ancak Türkçe ve Farsça yazılanlar da olmuştur. Vakfiyeler ancak kadı tarafından tescil edilerek şer'î sicile geçirildikten sonra hukukî geçerlilik kazanır.²⁶ Vakfiyelerde nezaret, tevliyet, evlâdiyet hususlarında hak ve iddialar ile ilgili sahte vakfiyeler tanzim edilmiş, bunların şer'î mahkeme sicillerine kaydedildiği de olmuştur. Mesela Pir Hüseyin Bey'in torunlarından Erdoğan Bey'in İlhan Değirmeni ile ilgili vakfiye davası Konya Kadı Sicillerine kaydolmuştur.²⁷ Selçuklu ve Beylikler Dönemi vakfiyelerin ekseriyetinin orijinali günümüze kadar gelememiştir. Yalnız vakfiyesi olanlar Defter-i Evkafa kaydedilmiştir.

Vakfiyelerin özellikleri ile ilgili bu bilgilerin ışığında Pir Hüseyin Bey'in Dediği Sultan Vakfiyesi tahlil edilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğünde Pir Hüseyin Bey adına H. 824/ M. 1421 Tarihli Dediği Sultan Vakfiyesi, H. 826/ M. 1423 Ilgın Pir Hüseyin Camii Vakfiyesi ve H. 832/ M. 1429 Kalenderiye Vakfiyesi olmak üzere üç adet vakfiye bulunmaktadır. Görüldüğü gibi oluşturulan ilk vakfiye Dediği Sultan Vakfiyesidir. Pir Hüseyin Bey'in ilk önce Dediği Zaviyesine vakıflarda bulunup Vakfiye hazırlatmasından Dediği Sultan ve tarikatının bölgedeki önemi ve etkisi anlaşılmaktadır.

M. Zeki Oral iki nüshanın Vakıflar Müdürlüğünde Vakfiye Kayıt Defterinde, birinin Ilgın'da Avukat Ziya Özalp'ın elinde olduğunu söylemektedir²⁸. Vakıflar müdürlüğünde dijital aktarma işlemi devam ettiği için orijinal vakıf defterlerine ulaşamadık. Vakıflar Genel Müdürlüğünde dijital aktarılmış 582. defterdeki sureti okunup transkripsiyonu yapılarak, buradaki bilgiler ile değerlendirmelerde bulunulmuştur. Vakıflarda bulunan bu nüshanın yazılarında herhangi bir siliklik bulunmamaktadır. Vakfiye nüshası hamdele, salvele, hadis, vâkıfın ismi, vakfedilen yerlerin adları, vâkıfın şartları, beddua ve şahitlerin isimlerinin yazılı olduğu yirmi altı satırdan oluşmaktadır.

²⁵ Konyalı, *a.g.e.*, s. 320-322; Gönül Cantay, "Türklerde Vakıf ve Taş Vakfiyeler", *XI. Vakıf Haftası*, (6-8 Aralık 1993), Yay. Haz: İ. Ateş, S. Bayram, M. Narince, 1994 Ankara, Vakıflar Genel Müdürlüğü, s. 147-162.

²⁶ Kunter, *a.g.m.*, s. 162-163.

²⁷ Mustafa Akkuş, Şükrü Taşdelen "Kadı Sicilleri Işığında Turgutoğlu Vakıfları ve Davaları", *Uluslararası Orta Anadolu Ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü Ve Medeniyeti Sempozyumu-IV, Sahip Ataoğulları ve Turgutoğulları Beylikleri (1-3 Aralık 2017)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları, Konya 2018, s. 565-570.

²⁸ Oral, *a.g.m.*, s. 47.

2.1. Mukaddime

Vakfiye suretinin ilk üç satırında hamdele salvele ve vakfın ehemmiyetine dair “izâ mâte ibni âdem inkata’a ‘amelühü illâ selâsin ‘ilmün yüntefe’ü bihi ve veledün sâlihün yed’u lehü ve sadakatün câriyetün/ Âdemoğlu öldüğü zaman ameli kesilir ancak sadaka-i câriye, topluma yararlı bir ilim ve kendisine hayır dua eden salih evlat bırakan üç sınıf kimsenin ameli kesilmez”²⁹ hadisi bulunmaktadır.

Dördüncü satırda “İyilik ve ihsan sahibi Turgut Bey’in oğlu hayrat ve hasenat sahibi Pir Hüseyin Bey” şeklinde vâkıfın ismi methedilerek zikredilmektedir. Burada Pir Hüseyin Bey Turgut Bey’in oğlu olarak zikredilmiştir. İlgin Camii vakfiyesin de “Turgut Bey oğlu Pir Hüseyin Bey” ifadesi yer alırken Kalenderiye vakfiyesinde bu durum farklıdır. Bu vakfiyede “Emir Şah Bey oğlu Pir Hüseyin” yazılıdır.³⁰ Bu sehven yazılmış olamaz. Pir Hüseyin Bey’in babası Emir Şah Bey dedesi Turgut Beydir. Aile ve bölgede Turgut isminin önemi ve önceliğinden bu şekilde yazılmış olabileceği akla gelmektedir.

2.2. Asıl Metin

Beşinci satırdan başlayarak on birinci satıra kadar vakfedilen arazilerin isimleri, sınırları ve vakfedilen miktarı yazmaktadır. On birinci ve on dokuzuncu satır arasında Vâkıfın şartları yazmaktadır. Vâkıfın iki şartı bulunmaktadır. Birinci şart Dediği evladından Ertuğrul Dede hem şeyh hem de vakfın tasarruf sahibi olarak müteveli olup hayatta olduğu müddetçe kendisi, vefatından sonra çocukları ve onlarında çocuklarından salih olanları müteveli olacak bu sülaleden vakfa müteveli olacak kimse kalmaz ise zamanın hâkiminin tayin ettiği kişi müteveli olup vakfın tasarruf sahibi olacaktır. İkinci şart ise hâsıl olacak gelirler Dediği evladından olan şeyhin eliyle zaviyenin tamir ve bakımları yapılacak sonra da Müslim ve muvahhitlerden fakir ve miskin olanlara, civardan gelen misafirlere İslam Dininin emrettiği şekilde açık ve sahih olarak kullanılacaktır.

Vakıf şartında mütevelliliğin Dediği Sultan neslinde kalmasına dikkat edildiği görölmektedir. Bu şekilde hareket edilerek Dediği Sultanın nesli bir arada tutulmakta ve onlara iş/hizmet imkânı sunulmaktadır. Böylece aile bireyelerine güvenli bir gelecek temin edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda

²⁹ Müslim, Vasiyyet, 14.

³⁰ Pir Hüseyin Bey’in Kalenderiye Vakfiyesinde: “Ulu Bey olan merhum ve mağfur Emir Şah Bey oğlu hayır hasenat sahibi din ve dünya işlerinde hükümdarın vekili, ordular kumandanı, iyi huylu, şanlı, beyler beyi olan Pir Hüseyin Bey” ifadesi yer almaktadır. Bkz. VGM, d 2176,106-203; İlgin Pir Hüseyin Camii Vakfiyesinde: “Ulu bey ve beylerin, uluların büyüğü, hatırı sayılır, yüksek huylu, hayır ve hasenatı benimseyen büyük kumandan Turđud oğlu Hüseyin Bey” ifadesi yer almaktadır. Bkz. VGM, d 605, 119-223, 224.

mütevelli olacakların “salih” olması şartıyla da Dediği neslinin dindar güzel ahlak sahibi salih kimselerden olması istenmiş, böylece Dediği Sultan ahfadının korunmasına da bir nevi katkıda bulunulmuştur. Ancak aileden kimse kalmaz ise hâkim tarafından birinin mütevelli seçilmesi ifadesi ile de vakfın devamlılığı dolayısıyla zaviyenin faaliyetlerinin kesintisiz sürdürülmesi amaçlanmıştır.

Vakıf gelirlerinin 6/12’si öncelikle zaviyenin tamir ve bakımında kullanılması, geriye kalan yarısının Müslüman, tevhit inancına sahip fakir ve miskin olanlar, misafirler için İslam dininin emrettiği gibi açık ve sağlam bir şekilde sarf edilmesi şartıyla vakfedilmiştir. Bu şekilde yapılarak zaviyenin devamlılığına ve dinin icaplarına uygun Müslüman bir toplumun yetiştirilmesi, desteklenmesi ve birliğinin sağlanmasına katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

2.3. Hâtıme

Vakfiyenin hâtimesi yirminci satırdan sona kadar olan kısımdır. Burada beddua ve şahitlerin ismi yer almaktadır. Şartların hiçbir şekilde değiştirilmemesi ve vakfın devamlılığı için “Vakfedilen yerler satılamaz, hibe olunamaz, rehin olamaz, mülk edinilemez, varis olunamaz surette vakf ve haps edilmiştir. İhtip kabul ettikten sonra her kim ki bu hükmü değiştirirse bunun günahı değiştirenlerin boynunadır. Allah işiten ve bilendir”³¹ ifadesi yer almaktadır.

Vakfiye H. 7 Recep 824 / M. 8 Temmuz 1421 tarihinde Hasan oğlu Murad, Ali oğlu Mahmud, Musa oğlu Hasan, Rasül oğlu Hayreddin, Mehmed oğlu Mahmud, El-Hac Abdi oğlu Hasan³², Alaeddin oğlu Bektaş, el-Hac Veli oğlu Ebubekir, Hızır oğlu Hamza, Hamza oğlu Ahmed isimli kişilerin şahitliğinde Arapça olarak yazılmıştır. Şahitlerin on kişi olması vakfiyenin değerliliğine ve sağlamlığına delildir. Çünkü İslâm hukukunda bir belgenin değeri zeylinde yer verilen şahitlere bağlıdır.

3. Vakfiyedeki Tarihi ve Coğrafi Bilgiler

H. 7 Recep 824 / M. 8 Temmuz 1421 tarihinde yazılan vakfiyedeki tarihi bilgilerde, Hüseyin Bey bin Turgut Bey ve Dediği evladından Ertuğrul/Tuğrul Dede’nin ismi geçmektedir. Pir Hüseyin Bey Turgutoğulları’nın kurucusu olarak bilinen Turgut Bey’in torunu, Karaman oğlu İbrahim Bey’in ordu komutanlarından. Ahmet Bey’in H. 2 Muharrem 835/ 10 Eylül 1431 tarihli vakfiyesinde gerçi bu tarih Konya Kadı Sicillerinde farklı olarak H. 853/M. 1449 olarak verilmektedir.³³ Bu vakfiyede şehit olarak ifade edilmiştir.³⁴ Turgutoğlu

³¹ Ek.1

³² M. Zeki Oral bu kısmı Fidioğlu Hasan şeklinde okumuştur. Bkz. a.g.m., s. 48.

³³ 3 Numaralı Konya Şer’iye Sicili (987-1330/1579-1912) (Transkripsiyon ve Dizin), Haz. Doğan Yörük Palet Yay., Konya 2013, s. 73.

Türbesinin kitabesinde "Devletli günlerinde 835 yılı Şevval ayında emretti" ³⁵ ibaresi bulunmaktadır. O halde Pir Hüseyin Bey bu tarihte hayatta olduğuna göre Kadı Sicillerindeki tarihin doğru olma ihtimali yüksektir. Yani Ahmet Bey'in Turgutoğlu Türbe Vakfiyesi H. 853/M. 1449 tarihinde yazılmıştır. Dolayısıyla Pir Hüseyin Bey 1431 yılından sonra 1449 yılından önce şehit olmuştur. Konya vilayet merkezinde ve Ilgın, Kadınhanı, Sarayönü'nde muhtelif eser ve vakıfları bulunmaktadır.

Dediği neslinden olan Ertuğrul/Tuğrul Dede, Dediği Zaviyesinin 7. Postnişinidir.³⁶ 1483 Murad Çelebi Defterinde Zaviyenin şeyhliğinde Mehmet Çelebi ve Durducan isminde iki kişi gözükmektedir. Bununla birlikte zaviyenin iki halifesi ve üç hizmetkâr dervişi bulunmaktadır.

Vakfiyede Dediği Sultanı "sultânü'l-büdelâ ve's-sâlikiyn" yani "budelâ ve müridlerinin sultanı" olarak tanımlamıştır. Menakıpta da Dediği Sultanın üç yüz elli budalasının olduğu ve değişik yerlere gönderildiği yazmaktadır. Dediği Sultanın vefatından üç asıra yakın zaman geçmesine rağmen budelâ³⁷ sultanı olarak anılmaya devam ettiği görülmektedir.

H. 824/M. 1421 yılında yapılan bu vakıfların ve sonraki ilavelerle gelirler 1476 yılında 3374 akçe, 1483 yılında 3220 akçedir³⁸. 1483 Murad Çelebi Defterindeki kayıtlara göre gelirleri şu şekildedir:

"Vakf-ı Zaviye-i Dediği sultan aleyhirrahmete ve'l-ğufuran meşihat benam-ı Mehmet Çelebi ve Durducan be-hükm-i alişan:

an karye-i **Mahmudhisarı** tabi'-i Ilgun hâsıl nısf öşr 1695,
an-karye **Karasevinç** tabi-i Vilayet-i Said nısf öşr 270,
an-karye-i **Gelinoğlu** tabi-i Ilgun hâsıl sülüs öşr 220,
mezra-yı Kildires ve Kökakin ovası tabi-i Saideli hâsıl-ı öşr 240,
asyab der Vilayet-i Said, der karye-i Kafırdeğirmeni bab fi sene 480,
der karye-i Zengi nısf bab fi sene 240,
der karye-i İldaş kıt'a 30,

³⁴ "Ahmed beğ ibni el-merhum es-sa'id eş-şehîd el-atık ilâ rahmetillahi'l-mecîd bin Hüseyin Beğ ibni'l-merhûm el-mebrûr Emir şah Beğ dâme ömrühü" bkz. VGM, d 2176, 124-236.

³⁵ Zeki Oral, *a.g.m.*, s. 33.

³⁶ Zeki Oral postnişinlerin isimlerini zikrederken Tuğrul Dede şeklinde yazmıştır. Bkz. *a.g.m.*, s. 47.

³⁷ "Dünya ilgilerinden kurtularak kendisini Allah yoluna adayan ve ricâlü'l-gayb diye adlandırılan evliya zümresi içinde yer alan sûfi veya erenler hakkında kullanılan bir ifadedir" bkz. Süleyman Uludağ, "Abdal", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. I., s. 59-61.

³⁸ Doğan Yörük, "XV-XVI. Yüzyıl Turgutoğulları Vakıfları: Mahiyetleri, Kurucuları Ve Gelirleri", *Uluslararası Orta Anadolu Ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü Ve Medeniyeti Sempozyumu-IV, Sahip Ataoğulları ve Turgutoğulları Beylikleri (1-3 Aralık 2017)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları, Konya 2018, s. 519-536.

zemin-i Bozarmud piş-i zaviye-i mezbure kıt'a 30,
zemin-i Pınarbaşı der karye-i Mahmudhisarı kıt'a 30
yekun 3220 m."³⁹

Murad Çelebi Defterinde de görüldüğü gibi Dediği Sultan Zaviyesi'ne Pir Hüseyin Bey'in vakıflarından başkaca vakıflarda bulunanlar olmuştur. Karaman oğlu Mehmet Bey bin Alâeddin Bey bu zaviye için vakıflarda bulunmuştur⁴⁰. Bu arazi vakıflarından en çok gelir getiren Mahmut Hisarıdır.

Âb-ı Germ (Ilgın)'e bağlı Mahmud Hisarı diye bilinen Akdağ ve Baraklıdere/Yarıklıdere, Doğan Yuvası ve Bahadır Kayası ile çevrili mülk ile Said'e bağlı Karasevinçten Kürüçe, Kürüç'ten Kayacık'a kadar Emirrânu/Emirdânu'dan yola olan bu iki köyü bil cümle hudut ve hukuku, bu yerlere bağlı mezra ve bitişik yerleri, bu iki yerin içinde ve dışında ne varsa hepsinin 6/12 sehmini budelâ sultanı olarak bilinen Dediği Sultan zâviyesine vakfetmiştir.

Dediği Sultan Zaviyesi Ambayıt, Kuzubayıt, Kirazlı dağları ile çevrilen vadi yatağında bulunan Beykonak Mahallesinde yer almaktadır. Bu günkü koordinatları 38° 10' 38" D, 32° 2' 54" K'dır. Buranın 1961 yılından önceki ismi Mahmut Hisarı Tekkesi idi. 38° 11' 0" D, 32° 1' 57" K koordinatlarında yer alan Mahmut Hisarı ise günümüzde Ilgına bağlı Sultan dağlarının uzantısı olan Ambayıt, Çardaktepe ve Atuçuran dağlarının eteğinde kurulmuş bir mahalledir.

Said-ili günümüzde Kadınhanı ilçesidir. Karasevinç 38° 12' 25" D, 32° 6' 38" K koordinatlarında yer alıp Kadınhanı ilçe merkezine 10 km uzaklıktadır. Günümüzde ismine rastlayamadığımız Kayacık ve Emir Rânu/ Emir Dânu köyleri muhtemelen vakfiyenin yazıldığı tarihte Karasevinç'e komşu köylerdir.

4. Pir Hüseyin Bey'in "Dediği Sultan Zaviye Vakfiye" Nüshası⁴¹ Transkripsiyonu.

1. Elhamdülillahi rabbi'l-'alemîn ve's-salâtü 'alâ Rasûlihi Muhammedin ve âlihi ecma'în emmâ ba'dü fe-inne'd-dünyâ fâniyetün ve'l-âhîratü bâkiyetün

2. ve mâ fî yediynâ 'âdiyetün kâle seyyidü'l-mürseliyn ve imâmü'l-müttekiyn sallellehü 'aleyhi ve sellem izâ mâte ibni âdem inkata'a

3. 'amelühü illâ selâsin 'ilmün yüntefe'ü bihi ve veledün sâlihün yed'u lehü ve sadakatün câriyetün sâhibü'l-hayrâti ve'l-hasenât

4. el-med'uvvü Pîr Hüseyin Beğ ibni Turğud Beğ ebvâbü'l-birri ve'l-ihsân fectehede külle ictihâdi ve em'anü

³⁹ M. Akif Erdoğru, *Murad Çelebi Defteri: Karaman Vilayetinde Vakıflar 1483*, c. III, s. 147.

⁴⁰ İ.H. Uzunçarşılı, *Kitabeler*, İstanbul 1929, C.II, s. 231, 232.

⁴¹ VGM, d 582, 15-313. Metin için bkz. Ek1

5. 'n-nazaru bi-'ayni'l-fevâdi vakafa ve habese ve sebele ve tesaddeka cemî'i sittete eshümin min aslı isnâ 'aşera sehmen min
6. el-karyeti'l-med'uvveti bi-Mahmûd Hisarı min tevâbî'i âb-ı Germ el-mahdûdetü bi-Akdağ ve Yarıklıdere/Baraklıdere ve Çelebi yaylası
7. ve Doğan Yuvası ve Bahadır Kayası ve bi-vâdi'l-emîr ve cemî'i sittetü eshümin min aslı isnâ 'aşera sehmen
8. mine'l-karyeti'l-med'uvveti bi-Kara Sevinç min tevâbî'i Sa'îd el-mahdûdeti ilâ nahvi min karyet-i Kürüç ve ilâ nahvi min karyet-i Kayacık
9. ve ilâ nahvi min karyet-i Emir Rânû/Emir Dânu ve ile't-tarîki bi-cümleti'l-hudûdi ve'l-hukûki ve't-tevâbî'i ve'l-levâhiki ve'l-mezârî'
10. ve'l-muzâfâti küllüha mimmâ hüve lâyükün bi-küllü vâhidin minhümâ ve küllü hakkın hüve lehümâ ed-dahiletü fihimâ ve'l-hâricetü anhümâ
11. 'alâ tenâhi'l-vücûhi küllüha ve'l-esbâbü bi-isrihâ ve ecma'ühâ zâviyete sultânü'l-büdelâ ve's-sâlikiyın şeyh
12. Dediği rahmetüllahi 'aleyhi rahmeten vâsi'aten ve şartü'l-vâkıfi'l-mezkûr zâdellahü tevfi kahü en yekûne fahrü'l-fukarâ'i
13. Ve's-sâlikiyın ibn-i Ertuğrul Dede 'an-evlâdi Dediği el-mezkûr şeyhan ve mütevelliyen mâ-dâme'd-dünyâ fi kaydi'l-hayâti ve
14. ba'dehü li-ebnâ'ihî ve ebnâ-i ebnâ'ihî batnen ba'de batnin ve neslen ba'de neslin 'âla-ma-te'âkabü ve tenâselü'l-eslahü
15. hüve'l-eslahü ve'l-ensebü hüve'l-ensebü fe-izâ inkaraza neslühüm ve lem yebka minhüm ehlün yekûnü meftûhan 'alâ re'yi
16. 'l-hâkimi'l-vakti eslahallahü dînehü ve dünyâhü ve şartün eyzan mâ-yahsülü mine'l-karyeteyni'l-mezkûreteyni yüsrafü
17. ilâ imâreti'z-zâviyeti'l-mezkûre in ihtâcehü ve ba'del-imâreti yüsrafü an-yedi şeyhi'z-zâviyeti'l-mezkûreti
18. ilâ fukarâ'i'l-müslimiyn ve'l-mesâkini'l-müvahhidiyn mine'l-mücâviriyn ve'l-müsâfirîn es-sadiriyn ve'l-vâridîn vakfen sahîhan
19. şer'iyyen ve habsen sarîhan mer'iyyen câriyen 'alâ nühecî's-şer'i mahtûben 'alâ muktazil-aslı ve'l-fürû'u câmi'an
20. 'ale's-sihhati ve's-şedad hâliyen 'ani'l-mevâni'i ve'l-fesâdi ve bi-haysü lâ-yübâ'ü ve lâ yûhebü ve lâ yürhenü ve lâ yümlekü
21. ve lâ-yûrasü ilâ en yerisellahü'l-arza ve men 'aleyhimâ ve hüve hayrül-vârisiyn fe-men beddelehü ba'de mâ-semi'ahü fe innemâ
22. ismühü 'ale'l-lezîne yübeddilühnehü innellahe sem'ün 'alîm harrarahü fi's-sabî'i min şehr-i Recebi'l-mürecceb min şühûri
23. senete erbe'a 'işriyne ve semâne mi'etin. (7 Receb 824)

24. Şuhûdu'l-hâl

25. Şehîd bi-mâ fihi Murâd bin Hasan, Şehîd bi-mâ fihi Mahmûd bin 'Alî, Şehîd bi-mâ fihi Hasan bin Mûsa, Şehîd bi-mâ fihi Hayreddîn bin Rasûl, Mehmed bin Mahmûd, El-Hâc Hasan bin 'Abdî, Bektaş bin 'Ala'eddîn

26. Ebûbekir bin el-Hâc Velî, Şehîd bi-mâ fihi Hamza bin Hızır, Ahmed bin Hamza

5. Pir Hüseyin Bey'in "Dediği Sultan Zaviye Vakfiye" Nüshası Tercümesi.

Hamd âlemlerin rabbi olan Allaha, Salât da onun resulü Muhammed Aleyhisselâm ve ehline mahsustur. Bundan sonra dünya fani ahiret bakidir. Ellerimizdekiler ise âdidir. Peygamberlerin efendisi, muttakilerin -Allah korkusuyla kendini günahlardan uzak tutarak Allah'ın azabından korunmuş, Allah'tan gereğince sakınanlar- imamı Peygamber Aleyhisselâm buyurdu ki: "Âdemoğlu öldüğü zaman ameli kesilir ancak sadaka-i câriye, topluma yararlı bir ilim ve kendisine hayır dua eden salih evlat bırakan üç sınıf kimsenin ameli kesilmez." İyilik ve ihsan sahibi Turgut Bey'in oğlu hayrat ve hasenat sahibi Pir Hüseyin Bey gönül gözüyle görüp, çalışıp çabalayarak aslı on iki hisse olan mülkten altı hisse vakf ve haps etti. Âb-ı Germ (Ilgın)'e bağlı Mahmud Hisarı diye bilinen Akdağ ve Yarıklıdere /Baraklıdere ile Doğan Yuvası ve Bahadır Kayası ile çevrili mülk ile diğer altı hisse olarak Said'e bağlı Kara Sevinç olarak bilinen Kürüç'ten Kayacak'a kadar Emir Rânu/ Emir Dânu'dan yola kadar olan bu iki köyü bil cümle hudut ve hukuku, bu yerlere bağlı mezra ve bitişik yerleri her bir şey ki bu iki yere layık ve her bir hak ki bunlar için ise onları, bu iki yerin içinde ve dışında ne varsa hepsini budelâ sultanı olarak bilinen Dediği Rahmetüllahi aleyh zaviyesine vakfetmiştir. Vakfedenin (Allah muvaffakiyetini ziyade eylesin) şartı ise Dediği evladından hayatta olduğu müddetçe Ertuğrul Dede hem şeyh hem de vakfın tasarruf sahibi olarak müteveli olup, vefatından sonra çocukları ve onların da çocuklarından salih olanları müteveli olacak nesil inkıza uğrar, bu sülaleden vakfa müteveli olacak kimse kalmaz ise (Allah din ve dünyasını salih kılsın) ki- zamanın hâkiminin tayin ettiği kişi müteveli olup vakfın tasarruf sahibi olacak. Yine vâkıfın şartıdır ki; bu iki vakıf köyden hâsıl olacak gelirler ile yukarıda zikrolunan zaviyenin tamir ve bakımları aynı zaviyenin şeyhi eliyle yapılacak ve Müslim ve muvahhitlerden fakir ve miskin olanlara ve civardan gelen misafirlere İslam dininin gerektirdiği şekilde açık ve sahih olarak, asıl ve furuununun gerektirdiği gibi fesat manilerden arındırılmış olarak, öyle ki; satılamaz, hibe olunamaz, rehin olamaz, mülk edinilemez, varis olunamaz surette vakf ve haps edilmiştir. İştih kabul ettikten sonra her kim ki bu

hükmü değiştirirse bunun günahı değiştirenlerin boynunadır. Allah işiten ve bilendir.

H. 824 senesi ve Receb-i şerifin yedinci günü yazıldı.

Şâhitler: Hasan oğlu Murat, Ali oğlu Mahmut, Musa oğlu Hasan, Rasûl oğlu Hayreddin, Mahmut oğlu Mehmet, El-Hâc Abdi oğlu Hasan, Alaeddin oğlu Bektaş, el-Hâc Veli oğlu Ebûbekir, Hızır oğlu Hamza, Hamza oğlu Ahmet.⁴²

SONUÇ

Pir Hüsejin Bey H. 824/M. 1421 tarihinde Dediği Sultan Zaviyesine Ilgın/Mahmut Hisarı ve Kadınhanı/Karasevinç sınırları içinde bulunan iki arazi vakfetmiştir. Bu vakıfları da on kişinin şahitliğinde yazılan bir vakfiye ile resmileştirmiştir. Arapça olarak yazılan vakfiyenin aslı günümüze ulaşmamıştır. Yalnız sureti Vakıflar Genel Müdürlüğündeki Vakıflar Defterinde bulunmaktadır. Sureti yıpranmamıştır. Yazı gayet okunaklı olup üzerinde herhangi bir silik harf bulunmamaktadır.

Vakfiye klasik olarak Mukaddime, Asıl Metin ve Hâtıme kısımlarından oluşmaktadır. Mukaddime kısmında hamdele, salvele ve vâkıfın adı methedilerek yazılmıştır. Asıl metinde vakfedilen yerler, vakfiyenin şartı yer almaktadır. Vâkıfın şartı ise vakfın mütevelliliğini Dediği Sultan evladından salih olanların yürütmesi ve vakıf gelirlerinin onların eliyle zaviyenin tamir ve bakımı sonra da Müslüman ve tevhit inancına sahip fakirler, miskinler, yolcular ve misafirler için kullanılmasıdır. Hâtıme kısmında ise vakfın devamlılığı için yapılan beddua ile vakfiyenin sağlamlığı ve değerini gösteren şahitlerin isimleri yer almaktadır.

Dediği Sultan ve Turgut Bey'in birlikte Anadolu'ya gelmiş olmaları düşünülüğünde bu vakıf ve vakfiye ayrı bir önem taşımaktadır. Horasan'dan Konya'ya, kırk çadırılık bir oymaktan beyliğe bu bağ devam etmiştir. Muhtemelen bağın devamlılığı için Turgut Bey'in torunu Pir Hüsejin Bey'de Dediği Sultan Zaviyesi ve hâkim olduğu coğrafya için vakıflarda bulunmuş, camiiler yaptırmıştır.

Vakfiyede Pir Hüsejin Bey'in "Pir Hüsejin Beğ ibni Turğud Beğ" şeklinde Turgut Bey'in oğlu olduğu yazılıdır. Hâlbuki Emir Şah Bey'in oğludur. Bu da Turgut Bey isminin Dediği ailesi ve bölgedeki öneminden dolayı yazılmış olabileceğini akla getirmektedir.

⁴² VGM, d 582, 15-313

KAYNAKÇA

KKS, 11. Defter.

KKS, 3. Defter.

VGM, d 582, 15-313.

VGM, d 582, 127-235

VGM, d 582, 127-236.

VGM, d 591, 58-109.

VGM, d 601, 99.

VGM, d 605,119-223, 224.

VGM, d 2176, 79.

VGM, d 2176,106-203.

VGM, d 2176, 124-236.

VGM, d 2178, 71-129.

VGM, d 2178, 219.

387 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rum Defteri (937/1530) I, Konya, Beyşehir, Akşehir, Lârende, Aksaray, Niğde, Kayseriyye, ve İç-il Livaları, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 1996.

3 Numaralı Konya Şer'îye Sicili (987-1330/1579-1912) (Transkripsiyon ve Dizin), Haz. Doğan Yörük Palet Yay., Konya 2013, s.105.

Akgündüz Ahmet, *İslâm Hukukunda Ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, Ttk, Ankara 1988.

Akkuş, Mustafa- Taşdelen, Şükrü "Kadı Sicilleri Işığında Turgutoğlu Vakıfları ve Davaları", *Uluslararası Orta Anadolu Ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü Ve Medeniyeti Sempozyumu-IV, Sahip Ataoğulları ve Turgutoğulları Beylikleri (1-3 Aralık 2017)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları, Konya 2018, s. 565-570.

Ballar, Suat, *Vakıflar Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul 2018.

Çantay, Gönül, "Türklerde Vakıf Ve Taş Vakfiyeler", *XI. Vakıf Haftası, (6-8 Aralık 1993)*, Yay. Haz: İ. Ateş, S. Bayram, M. Narince, 1994 Ankara, Vakıflar Genel Müdürlüğü, S. 147-162.

El- Kaşgarî, Mahmut, *Kitâbu Dîvânü Lügâti't-Türk*, T.C Kültür Ve Turizm Bakanlığı, İstanbul 2008.

El-Karahisarî, Muslihuddin Mustafa, *Ahterî-i Kebîr*, Matbaa-i Amire Baskısı, İstanbul Hicri 1310.

Erdoğan, M. Akif, Murad Çelebi Defteri: Karaman Vilayetinde Vakıflar 1483-III-, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XIX, S. 1, İzmir 2004, S.119-1154.

Erdoğan, M. Akif, "Murad Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde Vakıflar -I", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/1, İzmir 2003, S.119-160.

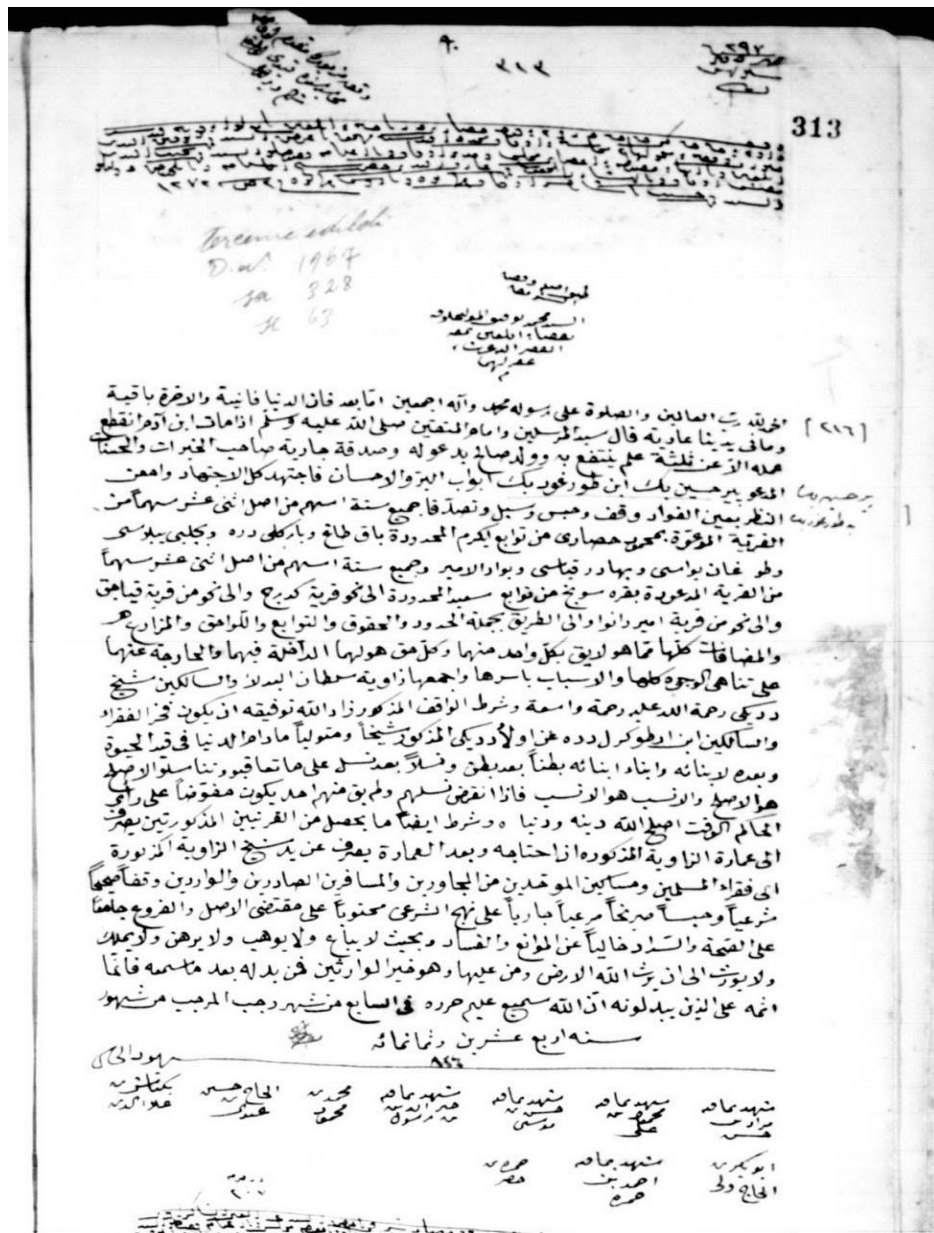
Erdoğan, M. Akif, "Murat Çelebi Defteri: 1483 Yılında Karaman Vilâyetinde5vakıflar-II-", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XVIII/2, İzmir 2003, S.99-140.

Erdoğan, Mehmet Akif, *1466 Tarihli Akşehir Mufassal Defteri [Metin Ve İnceleme]*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2015.

Halaçoğlu, Yusuf, *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, Ttk, Ankara 2009.

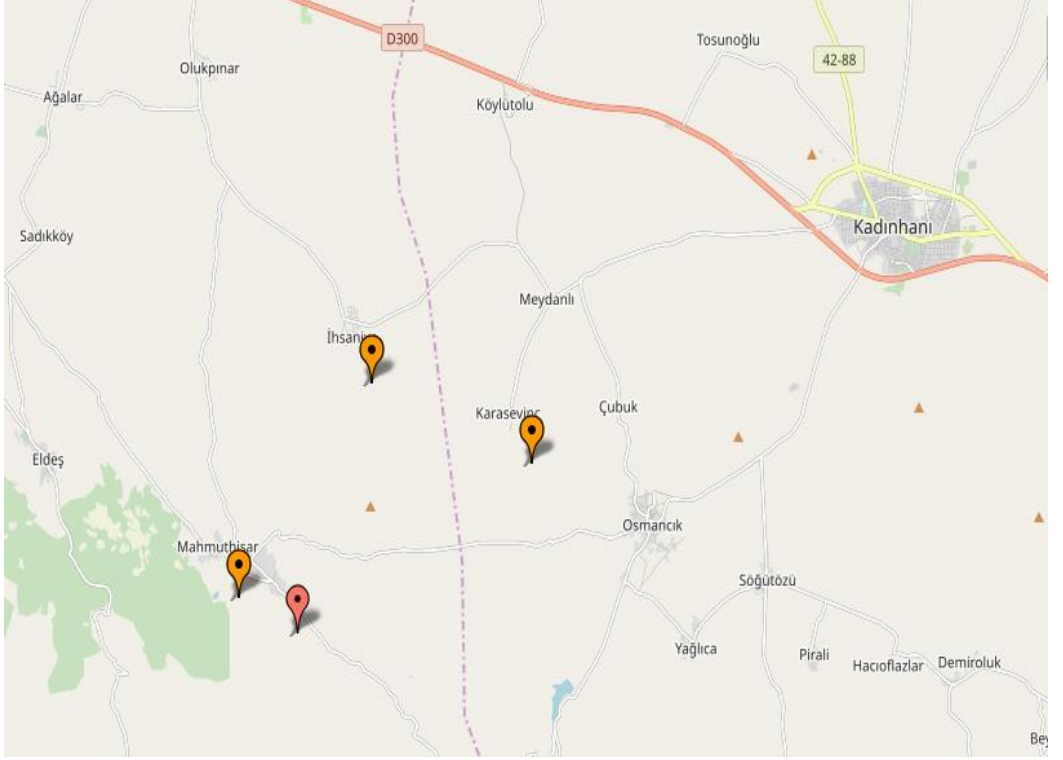
- Kahraman, Seyit Ali, *XVI. Yüzyıl Başlarında Karaman Vilâyeti Vakıfları*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., Kayseri 2009. 08
- Karadeniz, Hasan Basri, *Atçeken Oymakları (1500-1642)*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Konyalı, İ. Hakkı, *Konya Tarihi*, Kbb Kültür Yayınları, Konya 2007.
- Köprülü, Fuad, *İslam Ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları Ve Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1983.
- Kunter, Halim Baki, "Türk Vakıfları Ve Vakfiyeleri Üzerine Mücmel Bir Etüd", *Vd*, 1938 Ankara, S. 1, S. 103-129.
- Odabaşı, Sefa, "Didiği Sultan Menakıbnamesi'nin Konyalı Seyyid Mustafa Rüşdi Tarafından Yapılan Manzum Tercümesi", *Yeni İpek Yolu*, Konya 1998, S. 1, S. 365-403.
- Oral, M. Zeki, "Turgut Oğulları, Eserleri-Vakfiyeleri", *Vd*, Ankara 1956, S. 3, S. 31-64.
- Özgüdenli, Osman Gazi, "Vakfiye", *Tdv İslâm Ansiklopedisi*, C. 42, S.465-467.
- Sâmi, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul 2013, 7. Baskı.
- Sarı, Mevlüt, *El-Mevarid / Arapça Türkçe Lügat*, İpek Yayınları, İstanbul 2001.
- Taşğın, Ahmet, *Dediği Sultan Ve Menakıbı (Konya Ve Çevresinde Ahmet Yesevi Halifelerinin İzleri)*, Çizgi Kitapevi Yay., Konya 2015.
- Uludağ, Süleyman, "Abdal", *Tdv İslam Ansiklopedisi*, I., S. 59-61.
- Uzunçarşılı, İ.H., *Kitâbeler*, C. II., Maarif Vekaleti, İstanbul 1347/1929.
- Yörük Doğan, "XV-XVI. Yüzyıl Turgutoğulları Vakıfları: Mahiyetleri, Kurucuları Ve Gelirleri", *Uluslararası Orta Anadolu Ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü Ve Medeniyeti Sempozyumu-IV, Sahip Ataoğulları ve Turgutoğulları Beylikleri (1-3 Aralık 2017)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yayınları, Konya 2018, s. 519-536.
- <https://nisanyanmap.com/?yer=21798&haritasi=karasevinç>

EK 1: Pir Hüseyin Bey'in "Dediği Sultan Zaviye Vakfiye" nüshası⁴³

⁴³ VGM, d 582, 15-313.

EK 2: Vakfiyede ismi geöen yerlerin haritası⁴⁴

⁴⁴ <https://nisanyanmap.com/?yer=21798&haritasi=karasevinö>